

سەردانى گۆرستان

مەبەستەكانى ، ئادابەكانى ، قەدەغەكراۋەكانى ، بىدەكانى

نوسىنى : مامۇستا عدنان بارام

سەردانی گۆرستان

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن

اتبع هداه ... أما بعد : **مەبەست لە سەردانی گۆرستان دوو شتە**

یەكەم - سوود وەرگرتنی ئەو كەسەى كە سەردانەكە دەكات بە

بیركرنەوێى لە مردن و حالى مردوو

دووهم - سوود بەخشین بە مردووێكە و چاكە كردن بەرامبەرى

، بە سەلام لێكردن ، و نزا بۆ كردن و داواى لێ خوشبوون بۆى

بەبەلگەى فەرمووده كەى دایكە (عائشە) - پەزای خواى لێ بێت

- كە فەرموویه تی : ئەى پێغەمبەرى خوا صلى الله عليه وسلم

ئەگەر وىستم سەردانى گۆرستان بكەم ، چيان پێ بلیم ؟ ئەویش لە

وەلامدا فەرمووی : پێیان بلى : ” السلام على أهل الديار من المؤمنين

والمسلمين ، ويرحم الله المستقدمين منا والمستأخرين ، وإنا إن شاء

الله بكم للاحقون ” (مسلم) ، واتە : سەلامتان لێ بێت ئەى خەلكى

ئەم مەنزلگایە لە پر واداران و موسلمانان ، و ئەوانەى كە بە دواياندا

سەردانى گۆرستان

دەرپۇن (يان ئەوانەى كە نەمردوون و خواش پەحم بکات
بەوانەى كەپیش كەوتوون (يان ئەوانەى كە مردوون)
لیمان و ماون) و ئیمەش - إن شاء الله - بەئىوہ دەگەین
بەلام : مەرجه لە کاتی ئەم سەردانەدا شتێك نەووتریت كە
خوای پەروەردگار تۆرە بکات ، وەكو هاوارپیکردن و لیپارانهوہ لە
مردوو و ئیستیغاسە پیکردنی !! هەروەكو (أبو سعيد الخدری)
پەزای خوای لى بى لە پیغەمبەرى خواوہ ﷺ دەگیریتەوہ كە
فەرمووویەتى : “ إني نهيتكم عن زيارة القبور فزوروها ؛ فإن فيها
عبرة . [ولا تقولوا ما يسخط الرب] ” (أخرجه أحمد والحاكم
وقال : (صحيح على شرط مسلم) ووافقه الذهبي وهو كما
قالا . واته : من سەردانى گۆرستانم لى قەدەغە کردبوون ،
بەلام لەمەودوا ئیتر سەردانى بکەن ، چونکە بەراستی پەندى
تێدایە ، وە هیچ شتێك نەلین كە خوای پەروەردەگار تۆرە بکات

سەردانی ئافرەتان بۆ گۆرستان

ئافرەتانیش وە کو پیاوانن لە سوننەتی سەردانی گۆرستان

لەبەر ئەمانەى خوارەو

فێرکردنی زیكری چوئە سەر گۆرستان لە پێغەمبەرەو

ﷺ بۆ (عائشە) - پەزای خۆی لى بێت - هەرۆه کو لە

لەپەرەى پێشوو باس کراو و خرایه پروو

گشتیتی و تەكەى پێغەمبەرى خوا ﷺ كە فەرموویەتى

”... فزورواها ”، واتە : سەردانی گۆرستان بکەن ، كە

ئافرەتانیش دەچنە ژێر ئەم فەرمانەو

بئ دهنگ بوونی پیځه‌مبه‌ر ﷺ له‌و ئافره‌ته‌ی که لای
گۆره‌که بینی ده‌گیا ، هه‌روه‌کو له‌ فه‌رمووده‌ی (انس
(دا په‌زای خوای لی بئ هاتوو هه‌ : ” **مر رسول الله**
ﷺ بامرأة عند قبر وهي تبكي ، فقال لها : اتقي الله
واصبري... ” (رواه البخاري) ، واته : پیځه‌مبه‌ری خوا
ﷺ دای به‌لای ئافره‌تیکدا که له‌ لای گۆرێک بوو ده‌گیا
، ئه‌ویش پئی فه‌رموو : له‌ خوا بترسه‌ وئارام بگره ... هتد

پیشه‌وا (الحافظ) له‌ (الفتح) دا فه‌رموویه‌تی : ((**وموضع**
الدلالة منه أنه ﷺ لم ينكر على المرأة قعودها عند القبر ،
وتقريره حجة)) ، واته : جیگه‌ی به‌لگه‌ له‌م فه‌رمووده‌یه
ئه‌وه‌یه که پیځه‌مبه‌ر ﷺ دانیشتنی لای گۆرکه‌ی ئینکار
نه‌کرد له‌ ئافره‌ته‌که‌ ، و بئ ده‌نگی پیځه‌مبه‌ریش ﷺ به‌لگه‌یه

سەردانى گۆرستان

بەلام : دروست نيه بۆ ئافرهتان كه زۆر سەردانى

گۆرستان بکهن ، چونکه ئەوه دەبیته هۆی ئەوهی که

تووشی سەریچی شەری بێن ، وهك هات و هاوارکردن

، و خۆرازاندهوه ، و کردنی گۆر بەشوینی گەشت

وگوزار ، و کات بەفیرودان له قسهی پر و پوچدا

ئادابەکانی سەردانی گۆرستان

۱ - سوننەتە لە کاتی سەردانی گۆرستاندا سەلامیان لێ 1

بکریت و ئەم زیکر و دوایەیان بۆ بخوێنرێتەو: ((

السلام علی أهل الدیار من المؤمنین والمسلمین ، ویرحم

الله المستقدمین منا والمستأخرین ، وإنا إن شاء الله بكم

للاحقون)) (رواه مسلم) ، واتە : سەلامتان لێ بێت

ئەو خەڵکی ئەم مەنزڵگایە لە پرۆاداران و موسلمانان

و خواش پەرحم بکات بەوانەو کەپیش کەوتوون (یان

ئەوانەو کە مردوون) لیمان و ئەوانەو کە بە دوایاندا

دەپۆن (یان ئەوانەو کە نەمردوون و ماون) و ئێمەش -

إن شاء الله - بەئێوە دەگەین

دروسته له کاتی دوعا بۆ کردنیان دهسته‌کان به‌رز
بکړینه‌وه دایکه (عائشه) - په‌زای خوای لى بیت - بۆمان
ده‌گیرته‌وه که : ” خرج رسول الله ﷺ ذات ليلة ،
فأرسلت بريرة في أثره لتنظر أين ذهب ! قالت : فسلك
نحو بقيع الغرقد ، فوقف في أدنى البقيع ، ثم رفع يديه ...،
الخ ” (أخرجه أحمد وإسناده حسن) ، واته : شه‌ویکیان
پیځه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌رچوو له مال و منیش (بریره) م
به‌دوايدا نارد بۆ ئه‌وه‌ی بزانیټ بۆ کوټی ده‌پوات ! ئه‌ویش
وتی : ئه‌و پښه‌گه‌یه‌ی گرت‌ه‌به‌ر که ده‌پوات بۆ (البقيع
الغرقد) ، و پاشان له نزيك (بقيع) دا‌وه‌ستا ، و پاشان
ده‌سته‌کانی به‌رزکرده‌وه

له کاتی دوعا و پارانەوهدا نابێت پروو له گۆرەکان بکریت

: به لکو پروو له کهعبه ده کریت له بهر نه هی کردنی

پیغه مبه ر ﷺ له نویژکردن پرووه و گۆر ، ئاشکراشه که

دوعا و پارانەوه ناوکرۆکی نویژه ، بۆیه هه مان حوکمی

ئهو ی هه یه ، و پیغه مبه ریش ﷺ فه رموو یه تی : ” الدعاء

هو العبادۃ ، ثم قرأ : [وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

[(سورة غافر : 60) ” واته : دوعا و پارانەوه په رستشه

رواه البخاري في (الادب المفرد) رقم (714) وأبو داود والترمذي

وابن ماجه والحاكم (1/491) وقال : صحيح الاسناد ، ووافقه

الذهبي وهو كما قال ، وقال الترمذي : حديث حسن صحيح

قەدەغە كراوھەكانى سەردانى گۆرستان

۱- سەردانى گۆرستان پاش مردنى بەسى پۆژ ،

يان لە كۆتايى ھەموو ھەفتەيەك ، يان لە چلەيدا

۲- پۆشتن بۆ گۆرستان و سەردانى لە ھەردوو پۆژى

جەژنى پەمەزان و قوربان ، يان لە مانگى پەجەب و

شەعبان و پەمەزاندا

۳- سەردانى گۆرستان لە پۆژى دوو شەممە و پېنج شەممەدا

۴- خويندنى سورەتى : [الفاتحة] بۆ مردووان

۵- ناردنى سەلام بۆ پېڭەمبەرەن - عليهم السلام - بەرپەگەى

ئەوانى كە سەردانىان دەكەن

سەردانى گۆرستان

۶-پارەپىدان يان كرى دان بەو كەسەى كە قورئان

ئەخوينىت و پىشكەش و ئىھداى دەكات بە مردووه كە

۷-سەردانى گۆر بۆ پارانەوہ لە لايدا بەھىواى وەلام

دانەوہى

۸-بيرو باوہرى ھەندىكىان بەوہى : كە زۆربەى مەرقدە

و قەبرى ئەوليا و پياوچاكان تايبەتمەنديان ھەيە بۆ

چاككردنەوہى ھەندىك نەخۆشى ، ھەروەك چۆن

پزىشكەكان تايبەتمەندى ھەيە لە نيوانياندا ، بۆ نموونە

دەبينىن ھەندىكىان بەسودە بۆ چاوتىشە ، و ھەندىكىان

بۆ ژان و با ... ھتد

۹-دانانى مەرپمەرى سىي يان پارچە لەوحيكى دارين

لەسەر گۆر

سەردانى گۆرستان

۱۰- پازاندنەوہى گۆرہە کە بە کاشى و جۆرہا شتى تر

۱۱- ھەلگرتن و بردنى قورئان بۆ سەر گۆر و خویندنەوہى

لە سەر مردووە کە

۱۲- خستنه پوى عەرزەى سکاڵاکان و فریڤدانى

بۆ ناو مەرقلەدکە ، بە گومانى ئەوہى کە

خاوەنى مەرقلەدە کە یەکلە و لێکیان دەداتەوہ

۱۳- فریڤدانى دەسەر و جل و بەرگ بۆ ناو گۆرہە کە

بە مەبەستى تەبەرۆک پیکردنیان

۱۴- سوڕخواردن تەوافکردن بە دەور گۆرى پیڤخەمبەران

ویا وچاکان

۱۵- بەستنى پارچە قوماش بە پەنجەرەى گۆرى پیاوچاکانەوہ

بۆ ئەوہى لەبیریان بن و پیویستیه کانیان جى بە جى بکەن

سەردانى گۆرستان

۱۶- خۆپراکشان و خۆخستنه سەر گۆرپە که له لایه ن

هه ندیك له ئافره تانه وه ، له گه ل خشاندن پیاھێنانی

دامێنیان به سەر گۆرپە که دا بۆ ئه وه ی سکیان پر بیت

۱۷- سوپر خواردن ته وافر کردن به ده ور گۆری پیغه مبه ران

ویا وچا کان

۱۸- ته وه سول کردن به خاوه ن گۆرپه که پیغه مبه ر ﷺ

بیت جگه له و

۱۹- داوا ی فریا که وتن یارمه تی دان له مردوان ، هه روه ک

ده لێن : ئه ی فلانی گه وره م فریام که وه !! یان سه رمخه

به سه ر دوژمنمدا

۲۰- به رزکردنه وه ی گۆر ، و بینا کردن له سه ری

۲۱- ۋەسپىت كىردىن بەدروست كىردىنى بىنا لەسەر گۆرەكەى

۲۲- گەچكارى و سىپىكارى كىردىنى گۆرەكان

۲۳- نوسىنى ناۋى مردوۋەكە و مېژۋى مردنى لەسەر

گۆرەكە ، و نوسىنى شعر و ئايەتى قورئان لەسەر گۆرەكە

۲۴- دروست كىردىنى مزگەوت و مەزارگا لەسەر گۆر و

شۈپنەۋارەكان

۲۵- ناردىنى ھەندىك پارچە كاغەز و نوسراو ،

كە تىيدا باسى پىۋىستى و ئىحتىياجى خۇيانى

تىدا دەخەنە روو بۆ پىغەمبەرى خوا ﷺ

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

نوسینی: مامۆستا عدنان بارام